

AGDER
fylkeskommune

Høringsdokument – utredning av inntaksmodeller til videregående opplæring i Agder

Innhold

1	Innledning	4
1.1	Strategisk rammeverk – felles mål.....	4
1.2	Generell informasjon om høringen.....	4
1.2.1	Frister og behandlingsplan	4
1.3	Definisjoner og prinsipper.....	5
1.3.1	Fritt skolevalg	5
1.3.2	Nærskoleprinsipp	5
1.3.3	Skolestruktur	5
1.3.4	Tilbudsstruktur.....	5
1.3.5	Dimensjonering	6
1.3.6	Desentralisert skolestruktur	6
1.3.7	Økt gjennomføring.....	6
1.3.8	Innfri elevers førsteønske	6
1.3.9	Rimelig tilbud i nærhet - de 6 store.....	6
1.3.10	Bærekraft – kortreiste elever	6
1.3.11	Ikke nødvendig å flytte på Vg1	6
1.3.12	Samfunnets og arbeidslivets behov for arbeidskraft	6
1.3.13	Randsoneproblematikk.....	6
1.3.14	Kombinerte skoler.....	7
1.3.15	Antall paralleller på studiespesialisering.....	7
1.4	Skoler i Agder etter kategori	7
1.5	Kort om elevtallet	9
2	Inntaksmodeller i andre fylker.....	11
3	Forskningsresultater relatert til inntaksmodeller	12
3.1	Astrid Marie Jorde Sandør.....	13
3.1.1	Resultater.....	13
3.1.2	Sandørs oppsummering av den samlede forskning	13
3.2	Andreas Østbo Fidjeland.....	13
3.2.1	Resultater.....	14
3.3	Serediak og Helland.....	14
3.3.1	Resultater	14
3.4	Lødding og Helland.....	14
3.4.1	Resultater.....	14
4	Gjennomgang av ulike inntaksmodeller	15

4.1	Modell 1: Fritt skolevalg – poengbasert inntak.....	15
4.1.1	Kommentarer i forhold til dimensjonering	15
4.2	Modell 2: Nåværende modell - nærskoleprinsippet	16
4.2.1	Kommentarer i forhold til dimensjonering	17
4.3	Modell 2B: Nærskoleprinsipp med videresøk på utdanningsprogram i Kristiansand kommune	17
4.3.1	Kommentarer i forhold til dimensjonering	18
4.4	Modell 3: Fritt skolevalg med 3 inntaksregioner	18
4.4.1	Kommentarer i forhold til dimensjonering	19

1 Innledning

1.1 Strategisk rammeverk – felles mål

Regionplan Agder 2030s hovedmål er å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Her har videregående skole, kompetanse og gjennomføring en helt sentral rolle.

1.2 Generell informasjon om høringen

Bakgrunnen for denne høringen er vedtak fra Fylkestinget 12. desember 2023. Her ble det bestilt en politisk sak som ser på ulike inntaksmodeller for inntak til Vg1 i Agder fylkeskommune.

«Fylkestinget ber administrasjonen legge frem en sak om justering av inntaksforskriften fra og med skoleåret 2025/2026. Saken må utrede ulike modeller som gir elevene mer valgfrihet og mindre ulikhet mellom elever i de ulike nærskolesonene. Det er et klart mål å opprettholde dagens desentraliserte skolestruktur. Kunnskapsgrunnlaget i saken bør derfor inneholde erfaringer fra andre fylker med desentralisert skolestruktur og fritt skolevalg, i tillegg til norsk forskning på konsekvenser av ulike inntaksmodeller.»

Inntaksmodellen er §3 i den lokale inntaks- og formidlingsforskriften. Denne er en del av en større helhet som er kompleks og med flere avhengigheter. Inntaks- og formidlingsforskriften skal fungere med de skolebygg og verksteder vi har, og den skal fungere med tilbudsstrukturen og dimensjoneringen. Det er ønskelig at høringsparter ser høring av tilbudsstruktur og inntaksmodell i sammenheng. Det er administrasjonens ønske i høyere grad å knytte skole- og tilbudsstruktur sammen med dimensjonering og inntaksforskrift.

Ettersom justering av inntaksmodell i den lokale inntaks- og formidlingsforskrift kan påvirke mange ungdommers muligheter sendes dette ut på høring.

Vi ønsker tilbakemelding på foretrukket inntaksmodell og eventuelle perspektiver eller konsekvenser vi ikke har beskrevet.

1.2.1 Frister og behandlingsplan

3. oktober 2024	Høringsfrist
------------------------	---------------------

12. november 2024	Behandling av sak i yrkesopplæringsnemnda
13./14. november 2024	Behandling i ulike rådsorgan
19. november 2024	Behandling i hovedutvalg for utdanning og folkehelse
10.-11. desember 2024	Behandling i fylkestinget

1.3 Definisjoner og prinsipper

Herunder forsøker vi å samle de begreper og prinsipper som går igjen i det strategiske og politiske arbeid innen skole og opplæring i Agder fylkeskommune. Formålet er å sikre en felles begrepsforståelse og tydeliggjøre sammenhenger og konsekvenser. Nye økonomiske rammer og søkertallsutviklingen kan utfordre noen av prinsippene som omtales her.

1.3.1 Fritt skolevalg

I denne saken bruker vi begrepet fritt skolevalg slik det oftest oppfattes, som et rent poengbasert inntak uten inntaksregioner. Hver enkelt elev står fritt og likestilt til å søke det utdanningstilbudet og den skolen en ønsker. Det vil si at elevene med de beste karakterene fra grunnskolen prioriteres først. Det betyr også at elevene med lavest karakterer har mindre sannsynlighet for å få sitt førsteønske oppfylt, hvis det er flere søkere enn plasser. Resultatet er at konkurransen blir hardere desto flere søkere som kjemper om de samme skoleplassene.

1.3.2 Nærskoleprinsipp

Nærskoleprinsippet betyr i kommunal sammenheng at ungdom har rett til å gå på den skolen som ligger nærmest der de bor, eller på skolen i nærmiljøet de tilhører. I Agder er det hverken en rett eller en plikt å søke nærskolen, men det betyr at du har større mulighet for å få tilbud om skoleplass på skolen som ligger innen rimelig reisevei fra der du bor, som har det utdanningsprogram du søker. Det gir ekstra poeng å søke til nærskolen.

1.3.3 Skolestruktur

Denne beskriver skolenes kapasitet, verksteder og planer for endring og utbygging. I arbeid med skolestrukturen, jobbes det med hvor mange elever skolene kan ha og hvilke utdanningsprogram de har lokaler til å ivareta.

1.3.4 Tilbudsstruktur

Denne bestemmes nasjonalt for hele landet. Her fastsettes inndelingen av utdanningsprogrammene for studieforbereidende- og yrkesfag. I Agder inneholder jobben med tilbudsstrukturen det å fordele utdanningsprogrammene på de ulike skolene i samsvar med skolestrukturplanen.

1.3.5 Dimensjonering

Med dimensjonering menes hvor mange klasser skal skolene ha fordelt på de ulike utdanningsprogrammene. Dette gjøres i samsvar med tilbudsstrukturen.

1.3.6 Desentralisert skolestruktur

Både Regionplan Agder og handlingsprogrammet for 2023-2026 omhandler behovet for distriktsvennlig utdanning. Planene fremhever et ønske om en desentralisert skolestruktur, som sikrer et videregående skoletilbud i alle deler av Agder.

1.3.7 Økt gjennomføring

I Regionplan Agder er det et uttalt mål at: "En høyere andel elever og studenter gjennomfører videregående opplæring, fagskole og høyere utdanning". Det er nå et mål at alle elever skal fullføre videregående skole i henhold til planlagt kompetanse.

1.3.8 Innfri elevers førsteønske

Søkers rett er knyttet til utdanningsprogram til Vg1 og ikke skole. Opplæringsloven gir elevene rett til å komme inn på ett av sine tre ønskede utdanningsprogram. Det er ønskelig at så mange som mulig kommer inn på sitt førsteønske utdanningsprogram, samtidig som vi dimensjonerer etter samfunnets behov og ivaretar økonomiske rammer.

1.3.9 Rimelig tilbud i nærhet - de 6 store

Det tilstrebes at de 6 utdanningsprogram med flest søkere, skal være i hvert nærskoleområde eller innen rimelig avstand. Dette vil sikre at ungdommer i all hovedsak har et så likt tilbud som mulig.

De 6 store: Studiespesialisering, idrettsfag, helse- og oppvekstfag, teknologi og industrifag, elektro og datateknologi, bygg- og anleggsteknikk.

1.3.10 Bærekraft – kortreiste elever

Av hensyn til miljø, elev og gjennomføring, er det ikke ønskelig å gi elever hverken en ufrivillig eller frivillig lang reisevei.

1.3.11 Ikke nødvendig å flytte på Vg1

Det er ikke et krav at alle Vg1 elever skal kunne bo hjemme på Vg1, men det er et mål at flertallet kan.

1.3.12 Samfunnets og arbeidslivets behov for arbeidskraft

Dimensjonering av utdanningstilbudet skal bidra til å dekke regionens behov for arbeidskraft. Ny opplæringslov styrker fokuset på dette. Inntaks- og formidlingsforskriften har stor betydning for hvordan vi klarer å opprettholde og fylle de planlagte skoletilbudene i de ulike regionene.

1.3.13 Randsoneproblematikk

Vi ser en opphoping av søkere til enkelte sentrale byskoler. En del ungdommer som

bor innen rimelig avstand til by eller større skole ønsker seg dit. Det er ikke like mange fra byen som ønsker seg andre veien. Vi beskriver dette som en randsoneproblematikk.

1.3.14 Kombinerte skoler

Kombinerte skoler betyr at både yrkesfaglige og studieforbereidende utdanningsprogram tilbys på den samme skolen.

Det vurderes som positivt for skolemiljøet og minske segregering å opprettholde en målsetting om kombinerte skoler. Men det medfører samtidig noen utfordringer i forhold til dimensjoneringsarbeidet, antall paralleller og dermed valg for elevene.

For små og mellomstore skoler er det en målkonflikt mellom kombinerte skoler og antall paralleller.

1.3.15 Antall paralleller på studiespesialisering

Det er ønskelig både for fagmiljøet blant de ansatte og for elevens valgmuligheter, at det etableres minimum to paralleller per trinn på skolene som tilbyr utdanningsprogrammet studiespesialisering. Flere paralleller vil gjøre det mulig for skolen å tilby flere programfag å velge imellom.

1.4 Skoler i Agder etter kategori

Vi har funnet det hensiktsmessig å dele våre videregående skoler inn etter de tre kategoriene vi omtaler. Dette for å gjøre det tydeligere hvilke skoler vi reelt sett snakker om når vi omtaler ulike konsekvenser og tendenser.

- **Sentrumsskoler** - skoler som er størst i området. En skole hvor det er andre skoler innen rimelig reisevei.
- **Randsoneskole** - skoler som har en sentrumsskole innen rimelig reisevei.
- **Distriktskoler** - skoler som ikke har andre skoler innen rimelig reisevei.

Med bakgrunn i Agder sin geografi og spredte bebyggelse, vil det være vanskelig å angi konkret hva som er rimelig reisevei for alle potensielle elever. Vi vil likevel tilstrebe at elevene ikke har mer enn 45 minutters reisevei fra hjemadressen til skolen. For enkelte utdanningsprogram utenom de 6 store, kan dette ikke alltid innfris.

Enkelte skoler ligger i grenselandet mellom de ulike kategoriene. Dette avhenger av geografisk plassering, flere lokasjoner og de ulike utdanningsprogrammene som tilbys. Måten skolene er inndelt her er kun ment som en veiledning i den videre omtalen av skolekategoriene. Noen kan f.eks. ha rolle som randskole i forhold til noe, samtidig som den samme skolen fungerer som sentrumsskole for andre områder.

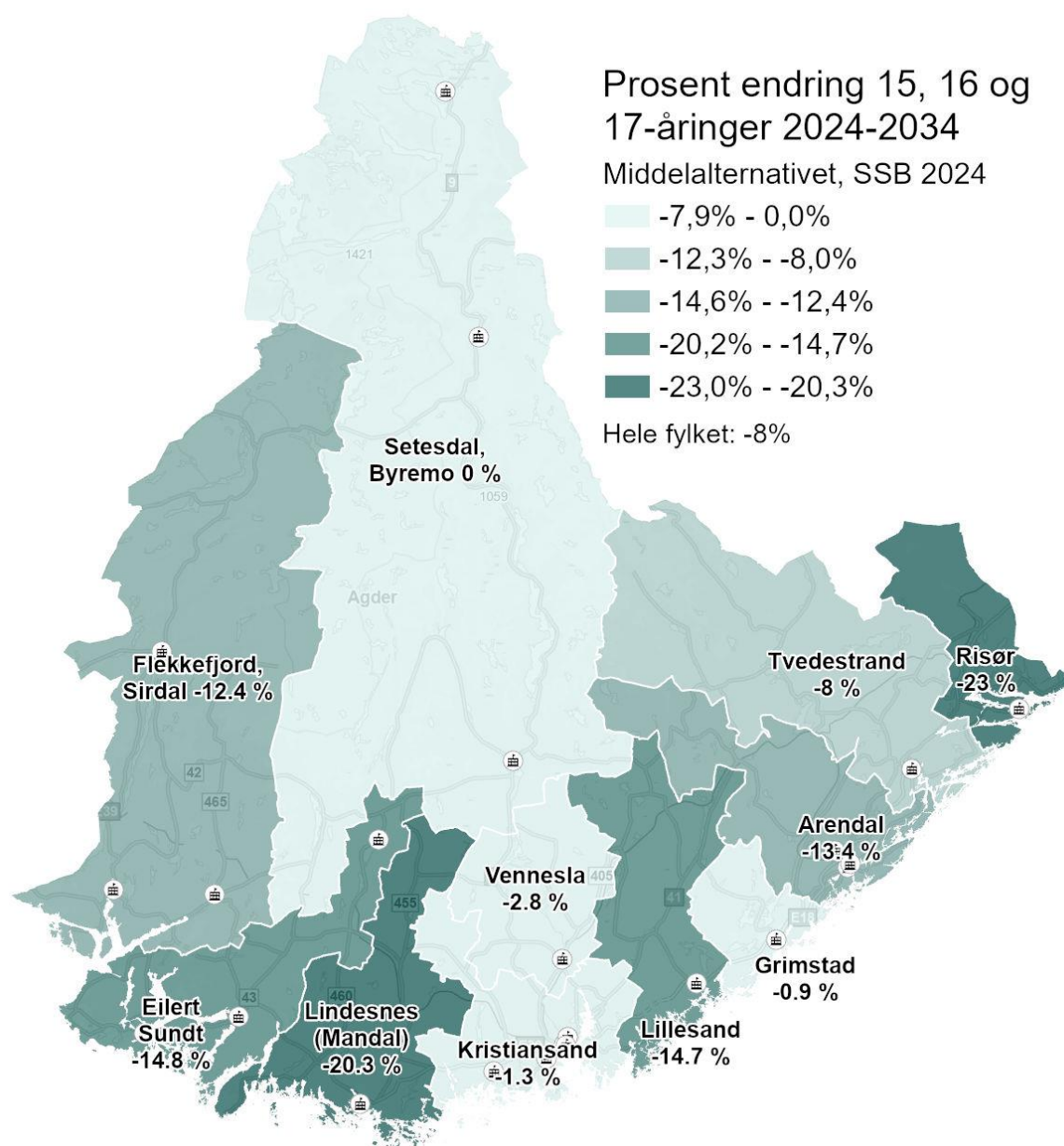

	Sentrumsskole	Randsoneskole	Distriktskole
Arendal vgs.	X		
Byremo vgs.			X
Risør vgs.		X	
Tvedestrand vgs.	X	X	
Sam Eyde vgs.	X		
Dahlske vgs.	X		
Lillesand vgs.		X	
Setesdal vgs., Hovden			X
Setesdal vgs., Hornnes			X
Setesdal vgs., Valle			(X)
Vennesla vgs.		X	
KKG	X		
Tangen vgs.	X		
Kvadraturen vgs.	X		
Vågsbygd vgs.		X	
Søgne vgs.		X	
Mandal vgs.	X		
Eilert Sundt vgs.	X	X	
Flekkefjord vgs., Kvinesdal		X	
Flekkefjord vgs., Flekkefjord	X	X	
Sirdal vgs.			X

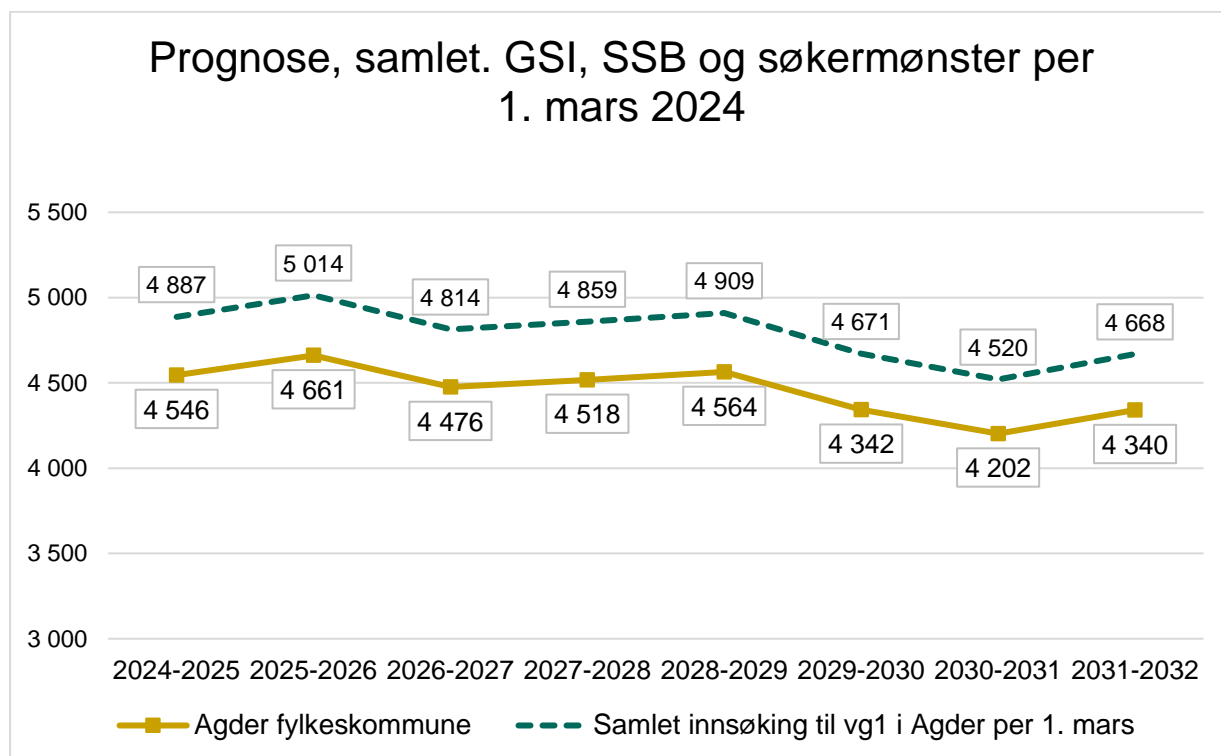
Tabell 1: Oversikt over offentlig videregående skoler i Agder inndelt i kategorier omtalt i dette kapitlet.

1.5 Kort om elevtallet

Vi viser to prognoser som viser elevtallsutviklingen i Agder, mer utfyllende informasjon om utviklingen finnes i høring til sak om fireårig tilbudsstruktur. Dette er en indikator for kortsiktige og langsiktige utfordringer i forhold til elevgrunnet og kapasitetsbehovet.

Figur 1: Forventet nedgang i elevtall er ikke jevnt fordelt i fylket. Dette kartet viser prosentvis endring i antall 15, 16 og 17-åringer per nærskoleområde fra 2024 til 2034. Kilde: SSB 2024.

Figur 2: Prognose for samlet innsøking til Vg1 i Agder, og prognose for andelen som går til Agder fylkeskommunes skoler. Prognosen tar ikke høyde for virkningen av utvidede rettigheter i ny opplæringslov eller usikkerhet knyttet til flyktningssituasjonen.

2 Inntaksmodeller i andre fylker

I vedtaket som ligger til grunn for denne høringen ble vi bedt om å utrede ulike inntaksmodeller. Kunnskapsgrunnlaget skulle inneholde blant annet erfaringer fra andre fylker med desentralisert skolestruktur og fritt skolevalg.

Vi har derfor forsøkt å kartlegge hvilke fylker som har hvilke inntaksmodeller, i tillegg til at vi har sendt ut en henvendelse til alle fylkene med spørsmål om erfaringer med fritt skolevalg i kombinasjon med desentralisert skolestruktur.

Fylke	Fritt skolevalg	Nærskole	Inntaksregioner
Agder		X	
Akershus	X (fra 2024/2025)	(X)	
Buskerud	X (fra 2024/2025)	(X)	
Finnmark			X
Innlandet		X	
Møre og Romsdal	X		
Nordland			X
Oslo	X		
Rogaland	X		
Telemark		X	
Troms			X
Trøndelag		X*	
Vestfold	X (fra 2024/2025)	(X)	
Vestland		X	
Østfold		X	

Tabell 2: Oversikt over inntaksmodell i alle fylker. (X) viser hvilken inntaksmodell fylket hadde til og med skoleåret 2023/2024. X* Trondheim kommune har egen modell hvor det videresøkes på utdanningsprogram, tilsvarende forslag 2b i høringen.

Flere av fylkene påpeker at deres lokale inntaksforskrifter skal opp til politisk

behandling på nytt i høst, så svarene er basert på nåværende situasjon.

Vi har fått tilbakemeldinger fra følgende fylker: Innlandet, Rogaland, Vestland, Oslo, Møre og Romsdal, Buskerud, Vestfold og Telemark.

I tilbakemeldingene fra flere av fylkene, peker de på at det vil være utfordrende for oss å trekke ut konkrete erfaringer og vurderinger, med direkte overføringsverdi til Agder. Dette skyldes ulik geografi, historikk og skole- og tilbudsstruktur mellom de ulike fylkene. Under vil vi likevel trekke frem de tilbakemeldingene vi ser som relevante i forhold til de inntaksmodeller vi presenterer i denne høringen.

På nåværende tidspunkt er det kun Møre og Romsdal som har kombinasjonen fritt skolevalg og desentralisert skolestruktur. Dette er derfor det fylket som er mest nærliggende å sammenligne med Agder.

De bekrefter i sin tilbakemelding at de kommer til å fortsette med fritt skolevalg og at det er politisk besluttet at de skal ha desentralisert skolestruktur. De trekker også frem noen momenter for å beskrive sine erfaringer med inntaksmodell med fritt skolevalg. De ser at byskolene er populære, det er flere som søker seg til byene enn til ellers i fylket. Hele 59 % av søkerne søker yrkesfag og det utfordrer kapasiteten ved skolene og dimensjoneringen. Karakterbasert inntak gjør at de med lave inntakspoeng ikke kommer inn på ønsket skole, men blir videresøkt. De videresøkes da til annen skole som tilbyr ett av søkers ønskede utdanningsprogram. Dette er gjerne elever som trenger ekstra oppfølging og ikke bør bo på hybel.

Fra kommende skoleår vil Akershus, Buskerud og Vestfold innføre fritt skolevalg. Derfor har de ingen relevante erfaringer på nåværende tidspunkt. Buskerud beskriver likevel noen forventede konsekvenser. På grunn av geografien i fylket, forventer de ikke at det vil påvirke distriktskolene som er plassert med store avstander, men det forventes å påvirke konkurransen mellom 5-6 skoler i sør som er realistiske å pendle imellom.

Vestland fylkeskommune har nærskoleprinsipp og melder at de har fått tilbakemeldinger på at søkere synes det er vanskelig å forstå inntaksområder og poengberegning, men at dette har bedret seg. Vi ser også at visse inntaksmodeller kan være vanskeligere å formidle enn andre.

Rogaland har gitt tilbakemelding på at de har et velfungerende fritt skolevalg, og at dette skal ses i sammenheng med at de fleste søkere har flere skoler innen rimelig reisevei. Skole- og tilbudsstrukturen er tilpasset dette ved ikke å tilby samme utdanningsprogram ved nærliggende skoler. Rogaland har gjennomgående store skoler (800+) og i tillegg er skolene forsøkt plassert langs kollektivaksen (buss/jernbane). De har altså en skole- og tilbudsstruktur som gjennom flere år har blitt tilpasset fritt skolevalg, og de skriver at det derfor ikke vil være praktisk gjennomførbart å endre inntaksmodell til et nærskoleprinsipp.

3 Forskningsresultater relatert til inntaksmodeller

Funnene er markert med by eller fylke i forhold til om forskningen er basert på større

byer eller hele fylket.

3.1 Astrid Marie Jorde Sandør

Astrid Marie Jorde Sandør har gjennomgått relevant forskning på inntaksmodeller fra ca. 2008-2020. Dette er dermed resultatene fra ulike forskninger. Hennes fokus er på hvordan fritt skolevalg påvirker elevprestasjoner, gjennomføring og skolesegregering.

3.1.1 Resultater

- Fylke: Reelt valg gir bedre skoler resultat, økt gjennomføring og øker sannsynlighet for å starte i høyere utdanning.
- By: Der hvor fritt skolevalg reelt gir flere valg fører det til bedre resultater i grunnskolen, dette er primært for de som søker studiespesialiserende.
- Fylke: Kortere reisevei gir mindre frafall i videregående skole, dette er særlig tydelig for elever med lavere inntakspoeng.
- Fylke: Fritt skolevalg fører til sterkere segregering mellom skoler og større likhet innad i hver skole. Sikkert resultat.
- Fylke: Fritt skolevalg gir økt frafall i videregående skole, særlig for gutter. Usikkert resultat.
- Fylke: Friere skolevalg gjorde jenter mindre motiverte for å lære i 10. Klasse.
- By: Fritt skolevalg gjør at ved sentrumsskolene utkonkurreres sentrumselever med lavere karaktergrunnlag.
- By: Elevsammensetningen endres ved fritt skolevalg, flere høyt presterende elever samles, de får i tillegg bedre resultater.

3.1.2 Sandørs oppsummering av den samlede forskning

“Friere skolevalg fører sannsynligvis til bedre elevprestasjoner, eller i alle fall ikke til at elevprestasjoner reduseres. Samtidig fører friere skolevalg (med karakterbasert inntak red.anm) til økt segregering både etter evne, sosial bakgrunn og etnisitet, som kan være uheldig for elever, skoler og nærmiljø. Slik segregering kan motvirkes ved å ha fritt skolevalg, men påvirke hvem som blir valgt, for eksempel ved å bestemme inntaksområder eller ved å innføre ekstrapoeng eller kvoter for noen grupper.”
(Sandør, 2020)

Lenke til Sandørs artikkel: [Fritt skolevalg? \(unit.no\)](https://unit.no/fritt-skolevalg/)

3.2 Andreas Østbo Fidjeland

Andreas Østbo Fidjeland har sett på hvordan elevene klarer seg på siste eksamen i 10. Klasse, knyttet til hvilken inntaksmodell fylket har.

3.2.1 Resultater

- Fylke: De som har et reelt skolevalg, her definert som minst tre videregående skoler innenfor en rimelig reisevei, forbedrer karakterene ved siste eksamen i tiende klasse. Forbedringen er fire til seks prosent av et standardavvik. Dette er ikke gjeldende hvor søkere kun har en eller to skoler innenfor en rimelig reisevei.
- Fylke: Studien finner ikke en segregerende effekt ved fritt skolevalg.

Lenke til Fidjelds artikkel: [Using high-stakes grades to incentivize learning \(unit.no\)](https://unit.no/using-high-stakes-grades-to-incentivize-learning)

3.3 Serediak og Helland

Seriak og Helland har i 2020 simulert 5 ulike inntaksmodeller med utgangspunkt i Osloskolen.

3.3.1 Resultater

- By: Analyse viser at karakterbasert inntak (fritt skolevalg) gir lavest andel elever som får innfridd sitt førsteønske
- By: Fordelen med denne modellen er at det av mange oppfattes som rettferdig at gode karakterer premieres
- By: Ulempene er at karakterbasert inntak bidrar til stor segregering

Lenke til Serediak og Hellands artikkel: [Visning av Inntak til Oslos videregående skoler. Analyse av simulerte inntaksmodeller. \(oslomet.no\)](https://oslomet.no/visning-av-inntak-til-oslos-videregaaende-skoler-analyse-av-simulerte-inntaksmodeller)

3.4 Lødding og Helland

«Alle får, men hvem får hva?». Dette er en evaluering fra 2006 av inntaksordningen for studieforbereidende fag som ble endret i Oslo i 2004.

3.4.1 Resultater

- By: Jo bedre karakterer elevene hadde fra grunnskolen, jo sterkere hevder de at en rent karakterbasert inntaksordning bør gjelde
- By: Rapporten viser at for søkerne med de beste karakterene, har inntaksordningen ingen betydning, de kommer inn på de skolene de ønsker å gå på uansett
- By: Ønskes det at flere skal gå på sitt første ønske skolevalg kreves det en rausere dimensjonering på skolene hvor søkningen er stor

Lenke til Lødding og Hellands rapport: [Alle får, men hvem får hva? Evaluering av Oslo kommunes inntaksordning til videregående opplæring i studieretning for allmennfag/utdanningsprogram for studiespesialisering \(unit.no\)](https://unit.no/alle-far-men-hvem-far-hva-evaluering-av-oslo-kommunes-inntaksordning-til-videregaaende-opplaring-i-studieretning-for-allmennfag/utdanningsprogram-for-studiespesialisering)

4 Gjennomgang av ulike inntaksmodeller

Vi presenterer her 3 ulike inntaksmodeller. Modell 2 har et tillegg som vi omtaler som 2b. Vi forsøker samtidig å forklare begreper, belyse utfordringer og konsekvenser og se inntaksmodellen i sammenheng med dimensjoneringen.

Vi gjør oppmerksom på at det i særlige tilfeller kan være et behov for at en søker ikke får tilbudt plass på sin nærscole. Det kan være på grunn av mobbing eller andre omstendigheter. Dette ivaretas med en individuelt behandlet søknad uavhengig av inntaksmodell.

4.1 Modell 1: Fritt skolevalg – poengbasert inntak

Det er i prinsippet fritt skolevalg i Agder og i resten av Norge. Ungdom kan søke på akkurat den videregående skolen de måtte ha lyst til. Dette kan være både offentlig, privat, i eget fylke eller i andre fylker. Det som i praksis begrenser det frie skolevalget er hvordan fylkene prioriterer og rangerer søkerne sine.

Et argument for å tilby fritt skolevalg er økt konkurranse mellom skolene for å tiltrekke seg elever. Skoler med gode resultater, sterkt omdømme og mange ulike språk- og programfag vil tiltrekke seg flere elever.

Alle søkere vil ved et fritt skolevalg ha en mulighet til å komme inn på skolen som tilbyr fag som de ønsker. For enkelte søkere kan også reisevei og muligheter for kollektivtransport til og fra skole, oppleves bedre til skoler i andre inntaksregioner enn skoler de har fortrinn til i gjeldende inntaksforskrift.

Denne inntaksmodellen oppfattes oftest som den som gir mest frihet, men det er store utfordring i forhold til søkere med lave grunnskolepoeng, som i større grad får tildelt skoleplass på et lavere ønske. Modellen vil gjøre det enda vanskeligere for ungdom bosatt i Kristiansand og Arendal, og det vil øke ulikheten mellom sentrums- og andre skoler når det gjelder å få sitt førsteønske oppfylt. Det vil være forventelig med en nedgang i førsteønskesøkere til randsoneskoler.

4.1.1 Kommentarer i forhold til dimensjonering

I dag dimensjoneres det i høy grad ut ifra søkergrunnlaget i de omkringliggende grunnskolene. Denne dimensjonering sikrer at det opprettholdes et godt og variert videregående skoletilbud i sentrum, randsoner og distrikt.

Fritt skolevalg kombinert med en dimensjonering basert på lokalt søkergrunnlag, vil resultere i at de med best karakterer har et friere skolevalg, og søkerne med lavest inntakspoeng må fylle opp resterende plasser på de skolene som har ledige plasser. Da vil tilbudene bli opprettholdt utenfor byene, men det kan være med elever som får

uønsket lang reisevei, elever som kanskje ikke har ønsket å gå på hverken skolen eller utdanningsprogrammet som tilbys, og elever med lave inntakspoeng. Dette er faktorer som ifølge forskningen slår negativt ut på gjennomføringen.

Hvis vi ønsker å dimensjonere etter at flest mulig får innfri sitt førsteønske, vil det ved fritt skolevalg kreve utbygging av kapasitet på sentrumsskolene. Dette vil utfordre dagens skolestruktur og kan bety nedleggelse av tilbud utenfor byene når elevtallet går ned.

Skulle det bli fritt skolevalg i Agder, vil det i stor grad påvirke skole- og tilbudsstruktur, samt dimensjoneringsarbeidet. Da bør det vurderes i mindre grad å ha samme tilbud på flere skoler innen rimelig reisevei fra hverandre. Dette vil blant annet utfordre tanken om kombinerte skoler og det vil medføre økte investeringskostnader til bygg, spesialrom og utstyr.

4.2 Modell 2: Nåværende modell - nærskoleprinsippet

I Agder er inntak til videregående skoler definert som inntak etter nærskoleprinsippet. I praksis har Agder et karakterbasert fritt skolevalg, men søkere til Vg1 får i tillegg nærskolepoeng når de søker sin/sine nærskole(r). Er du for eksempel bosatt i Kristiansandsregionen har du fritt skolevalg mellom Søgne videregående skole, Vågsbygd videregående skole, Kristiansand katedralskole Gimle, Kvadraturen videregående skole og Tangen videregående skole. Alle konkurrerer likt innad i regionen.

Nærskolepoeng blir som hovedregel fordelt ut fra kommunetilhørighet. Dersom en søker et tilbud som ikke finnes på nærskolen(e) i egen region, konkurrerer en med nærskolepoeng på alle skoler i Agder som har det aktuelle utdanningsprogrammet.

Gjeldende inntaksmatrise viser koplingen mellom bostedskommune og postnumre som gir tilleggspoeng til de ulike skolene.

[Gjeldende inntaksmatrise for de ulike skolene.](#)

Innlandet er et av de fylkene som praktiserer et reelt nærskoleprinsipp, her må du søke skolen som er geografisk nærmest som ditt førsteønske.

[Inntaks- og formidlingsforskrift i Innlandet § 8](#)

Denne modellen kombinerer samfunnets og elevens behov på en fornuftig måte, og fungerer med den skole- og tilbudsstrukturen vi har i Agder nå, og som parallelt foreslås i kommende fireårs periode. Den sikrer i høy grad elevers mulighet for å gå på en skole nær eget bosted.

4.2.1 Kommentarer i forhold til dimensjonering

Søkemønsteret i Kristiansand kommune har på nåværende tidspunkt en problemstilling som tilsvarer utfordringene skissert med fritt skolevalg.

Det betyr at snittet til populære tilbud er høyt, og forholdsvis mange får ikke sitt førsteønske oppfylt. Blant søkerne med bostedsadresse i Kristiansand fikk 82% sitt førsteønske oppfylt ved innsøking til skoleåret 2023/2024. Tilsvarende tall for Tvedestrand og Flekkefjord er 94%.

Som tidligere nevnt, dimensjonerer vi i høy grad ut ifra søkergrunnet i de omkringliggende grunnskoler. Det sikrer at det opprettholdes et godt videregående skoletilbud i sentrum, randsone og distrikt. Hvis det skal dimensjoneres etter hvor søkerne har sitt førsteønske, vil det i likhet med fritt skolevalg kunne kreve utbygging for å øke kapasitet på sentrumsskolene.

Fordi det i Kristiansandsregionen er flere skoler med samme utdanningsprogram, vil utfordringsbildet beskrevet for fritt skolevalg også gjelde for Kristiansandsregionen i denne modellen. For å belyse den problemstillingen presenteres modell 2B.

4.3 Modell 2B: Nærskoleprinsipp med videresøk på utdanningsprogram i Kristiansand kommune

Når ungdom søker seg til videregående skole i Agder gjøres dette i et nasjonalt system (VIGO). Søker skal velge minimum tre utdanningsprogram i kombinasjon med skole. Det får det til å fremstå som om ønske om utdanningsprogram og skole er likestilte, men det er de ikke. Retten som ungdommene har ifølge opplæringsloven, er utelukkende knyttet til utdanningsprogrammet. De har rett på ett av sine tre ulike ønsker om utdanningsprogram.

Dagens inntaksmodell, hvor søkerne kan prioritere skole fremfor utdanningsprogram, utfordrer samfunnets behov for å få utdannet de rette elevene til de rette fagene.

Flere fylker har satt opp et system for å videresøke til førsteønske utdanningsprogram på en annen skole innen rimelig avstand før søkerens neste utdanningsprogram vurderes.

Dette forslaget må sees i kombinasjon med nåværende modell. Den vil være et tillegg som kun gjelder Kristiansandsregionen fordi det i denne regionen er flere skoler, innen rimelig reisevei, med like utdanningsprogram. Vi tenker at dette kan sikre at flere søkere kommer inn på sitt førsteønske av utdanningsprogram og det vil sikre en hensiktsmessig oppfylling av planlagte skoleplasser. På den andre siden, vil det redusere friheten til søkeren å velge skole. Flere vil da få tilbud på en skole de ikke har ønsket seg til.

Med denne inntaksmodellen etablerer vi inntak basert på utdanningsprogram i Kristiansand kommune. Det vil si at søker kan prioritere en videregående skole i denne regionen, men i realiteten søkes det på alle videregående skoler i regionen som har det konkrete tilbudet.

Denne modellen vil i høy grad ivareta samfunnet- og arbeidslivets behov. Modellen kan gi utfordringer i forvaltningen, da det ved en slik løsning vil være nødvendig å differensiere på ulike søkeres bosted. Det vil i tillegg være en utfordring å formidle et inntakssystem som ikke er likt for alle søkere.

4.3.1 Kommentarer i forhold til dimensjonering

Her foreslås en tilpasning som kan avdempe noen av de utfordringer beskrevet i Kristiansandsregionen. Her forsøker vi å gjøre tiltak via regler i lokal inntaks- og formidlingsforskrift. Det kan vurderes om det å komplisere forskriften er det beste verktøy til å styre i en ønsket retning, eller om dette løses bedre via skolestrukturplan, tilbudsstruktur og dimensjonering.

4.4 Modell 3: Fritt skolevalg med 3 inntaksregioner

En annen tilgang til fritt skolevalg kunne være å ha færre inntaksregioner. Følgende 3 inntaksregioner foreslås i dette alternativet:

- **Region 1 = Kristiansand kommune**
- **Region 2 = Arendal kommune**
- **Region 3 = Alle andre**

Det vil i praksis si at for de fleste elevene vil dagens regler videreføres. Kapasiteten på enkelte skoler i de store bykommunene er i dag svært presset. Elevtallet vil ved de fleste av våre skoler, ifølge prognoser reduseres innen 4-5 år, men i Kristiansand vil det fortsatt være høye elevtall. Denne modellen vil sikre at elevgrunnet ikke utvides for byene.

En modell med tre inntaksregioner kan utfordre distriktskolene ved at flere elever søker seg mot andre byskoler enn Arendal og Kristiansand, enn motsatt.

Vi oppnår et friere skolevalg for et fåtall av søkere, men det gir samtidig enda større konsekvenser for søkere med lave inntakspoeng, da de ved denne modellen i høyere grad risikerer å få et tilbud som ikke er innen rimelig reisevei. Dette kan bety at de ikke kan bo hjemme.

Denne modellen vil sikre ungdom i Kristiansand og Arendal et bredere opplæringstilbud i nærhet av eget bosted i motsetning til de utenfor Kristiansand og Arendal. Konsekvensene er at ungdom i region 3 får liten mulighet for plass på en skole i Arendal eller Kristiansand, det vil medføre lengre reisevei til smalere tilbud som kun tilbys på enkelte skoler i egen region. Det er også en forutsetning at søkere må tilbys nærskolopoeng på tvers av regioner, til utdanningsprogram som ikke finnes

i egen region.

4.4.1 Kommentarer i forhold til dimensjonering

Denne modellen vil inneholde de samme vurderingene for dimensjonering i Kristiansand og Arendal som dagens modell. Forslaget kan medføre at andre sentrumsskoler enn de i Kristiansand og Arendal opplever økt innsøking. Som andre «friere» modeller kan det da vurderes om det skal dimensjoneres etter hvor ungdommen søker, eller hvor vi ønsker at det skal være skoler – og i hvilken grad det skal styres med forskriften eller i andre politiske saker og planer.

AGDER
fylkeskommune

Agder fylkeskommune

Postboks 788, Stoa
NO-4809 Arendal

Besøksadresse Kristiansand:
Tordenskjolds gate 65

Org.nr.: 921 707 134
Bank: 3207.28.74993

Besøksadresse Arendal:
Ragnvald Blakstads vei 1

www.agderfk.no

